

Skådespel (för spejarscouter)

1. Förutfattade meningar om mens

De intervjuade kopplar ihop mensen med sådant som vuxenliv och beredskap att föda, sjukdom, vresighet och smärta, illa lukt och smutsighet. I scenen har kompisar samlats på pyjamasparty hos en i kompisgänget. De har tillsammans lagat tortillas och diskuterat om sina förälskelser. Efter maten äter de godis och pratar tillsammans. Så småningom börjar de diskutera mens. En av kompisarna har precis fått mens och hon vill att de övriga berättar mer om det.

1: Vad betyder det här med mens riktigt?

2: Nu är du en vuxen kvinna!

3: Precis, nu när du har fått mens kan du fast få barn!

1: Ojdå, inte väl ändå, eller vi är ju ännu barn ... Jag tycker nog det här är lite äckligt. Lillebror sa att nu kommer jag alltid att vara ilsken när jag har mens. Det störde mig att också han märkte att vi köpte bindor i butiken.

3: Äsch, inte luktar de något, men visst gör det jätteont i magen. Och jo, jag får nog alltid höra att jag har ”menshumör” om jag är irriterad även om jag inte ens skulle ha mens.

2: Jo, ont i magen har man nog! Och jag fick också höra att jag var äcklig när vi var hos kompisarna på stugan och jag hade mens!

1: Hej, vet ni vad? Vår familj har familjebekanta i Uganda och flickan i familjen berättade att mensen betyder att man är sjuk! Är det manne sant?

---

2. Utbildning och kunskaper

Många livmoderbärare känner inte till mensen innan den börjar. När mensen plötsligt börjar kan den medföra såväl skam och rädsla som förvirring. Utan några kunskaper om mens förstår en person inte nödvändigtvis vad som händer i kroppen och hon kan till exempel tro att mensen är en sjukdom.

Scenen utspelar sig i Uganda på vägen till skolan. En grupp vänner går tillsammans till skolan. En av vännerna får knip i magen och plötsligt börjar det rinna blod ur henne och klänningen blir kladdig.

1: Aj, det gör ont i magen!

2: Äsch, så synd. Det går nog om!

3: Titta på din klänning! Där är något rött på den!

1: Vad, något rött? Det är blod! (Hon börjar gråta) Det kommer DÄRIFRÅN, vad är det som händer mig?

2: Hjälp, tänk om du dör nu? (Rädd)

1: Jag vill inte dö, hjälp mig!

3: USCH, du måste gå hem genast! Det där är äckligt! Mamma sa att det är skamligt om andra ser att man blöder.

1 går gråtande hemåt medan de andra fortsätter till skolan.

---

3. Uppfattningar

Mensen är förknippad med många uppfattningar och sociala normer. De intervjuade sa att man ofta tror att mensen gör en person oren. Då får man till exempel inte bära en baby, klättra i träd eller cykla, besöka heliga platser såsom kyrka eller moské, leka med andra barn eller tillreda mat. Under

mensen får man inte heller delta i jordbruk, eftersom växterna antas bli förstörda.

Den här scenen utspelas i Uganda. En mamma talar med sina två döttrar, eftersom också den yngre flickans mens har börjat.

Mamman: Nu när du också har fått blödningar är det viktigt att du kommer ihåg några viktiga saker.

Lillasystemern: Aj vad då?

Storasytemern: Viktiga kvinnosaker!

Mamman: Just det. När du blöder finns det många saker som du inte bör göra! Det viktigaste är att du inte får gå till heliga platser, kyrkan eller moskén när du har mens, eftersom du är oren.

Storasytemern: Precis! Och du får inte heller laga mat, eftersom den blir skämd!

Lillasystemern: Jag är inte oren. Inte lärdes vi så i skolan! I scouterna har vi en grej där vi talar om också de här sakerna och där sades det nog att blödningar inte är något orent utan helt normalt!

Mamman: Jo, jag hörde om det där, men mat lagar du ändå inte!

Lillasystemern: Ni borde nog också ta och lära er ...

---

4. Inställningar, beteenden och attityder hos medlemmar i gemenskapen

Föreställningens ämne: För vissa kan det kännas obekvämt att tala om mens, vilket kan leda till att man inte vill tala om ämnet. Andra personer, som av biologiska orsaker inte har mens överhuvudtaget, kan eventuellt inte alls förstå hur mensfrågan berör dem. Ibland kan obehag och brist på kunskap ge sig uttryck som till exempel mobbning. Det här kan göra att en

livmoderbärare blir rädd och känner obehag inför sin mens, varför de kanske stannar hemma för att de är rädda för andras reaktioner.

Den här scenen utspelas i en skola i Finland. Eleverna har precis matematiklektion och läraren delar ut proven. En i klassen har misslyckats i provet. Därför är hon sur hela dagen. Lektionen tar slut när klockan ringer. Hennes kompisar vill gå ut och hoppa hopprep.

1: Jag tror inte jag ids komma och hoppa.

2: Kom ens och veva, någon måste ju veva.

1: Jag vill inte (säger hon ilsket).

En grupp andra barn börjar reta henne:

3: Haha, titta där, hon är riktig mensig i dag! Har du mens, va?

4: USCH, ÄCKLIGT, hon har mens!

1: Sluta, jag har bara en dålig dag!

3: Det är mensen som gör dig arg, usch nu är du alltid arg!

4: Du luktar mens, usch! Spring till toan!

---

5. Menshygien

Det är inte lätt att upprätthålla menshygien i ugandiska skolor. Enligt de intervjuade finns det sällan tillräckligt med vatten i skolans toaletter eller så måste man själv bära dit vattnet, men det är inte alltid möjligt. Dessutom beskrivs toaletterna som smutsiga, eller så finns det inga toaletter. Det här leder till att man inte går till skolan när man har mens.

Den här scenen utspelas i Uganda. En grupp vänner har rast och hoppar hopprep. Plötsligt slutar en av kompisarna att hoppa och rodnar.

1: Hej, är allt väl?

2: Jag tror att min mens just började (viskande).

1: Nå men gå till toaletten då, jag kan följa med!

De övriga fortsätter att hoppa medan de två går till toaletten.

2: Här finns ju inget vatten! Jag kan ju inte ens tvätta klänningen.

1: Åh, det är alltid samma sak!

2: Hjälper inte annat än att gå hem! Vi skulle ju ha matematik nu, mitt favoritämne. (Säger hon ledsamt och börjar gå hemåt.)

1 kommer tillbaka till kompisarna.

3: Vart gick 2?

1: Hon måste gå hem. Toaletten var igen i dåligt skick.

3: Aah, okej, det är nog inte rättvist att man alltid måste skippa skolan när man har mens.

Klockan ringer och kompisarna går tillbaka till lektionen.

---

6. Menshygienprodukter

De intervjuade oroade sig över användningen av menshygienprodukter. Ett orosmoment var att produkterna skulle vara skadliga för användaren. Ofta nämnde man att engångsskydd bränner eller att de skulle kunna orsaka cancer. Man använder ett skydd så länge som möjligt eftersom de är mycket dyra.

Beroende på familj och familjens resurser kan man utöver egentliga mensskydd även använda gamla kläder, toapapper, bananskal, trosor eller bomullspads. I vissa skolor har eleverna kunnat lära sig hur tygbindor görs.

I den här scenen är ett kompisgäng på väg till simhallen för att simma.

1: O-ou!

2. Nå, vad nu?!

1: Jag tror att mensen precis började! (Blygt)

2: Vi springer snabbt till simhallen, där finns en toa och i caféet kan man köpa tamponger. Det gör inget om man har mens!

1: Usch, jag vill nog inte använda någon tampong! Jag hörde att man blir sjuk av dem. De ger cancer! Dessutom kan man ju inte simma med den!

2: Pyttsan, inte ger de någon cancer eller annan sjukdom, jag har alltid använt dem!

1: Aja, till mig sades det nog så ... Men kanske jag ändå inte vill komma ...

2: Varför? Vi köper de där tampongerna och så är allt bra.

1: Nja, men alltså, äsch jag kan ju inte använda sådana och dessutom (lågmlt) har jag inte råd med dem.

2: Inte är de ju så dyra.

1: Visst är de! Jag får alltid bara några bindor och de ska räcka, eftersom vi inte har råd att köpa fler.

2: Oj! Så har jag nog aldrig sett på saken!

2: Gissa vad! (Gräver i väskan.) Jag har en extra tampong här och jag kan berätta hur du sätter in den! Jag använder själv menskopp, men lyckligtvis hade jag ännu kvar av dessa!

1: Okej.

Vännerna fortsätter glatt till simhallen.

---

7. Skolgång under mensen

I Uganda leder mensen till ökad skolfrånvaro. Ofta stannar man hemma på grund av brist på mensskydd eller för att sköta hygien. Dessutom är

mensen förknippad med mycket skam, rädsla eller blyghet och man vågar inte berätta om den för föräldrarna. Ibland låter föräldrarna inte barnen gå till skolan när de har mens. Skolfrånvaro orsakad av mens stör barns och ungas skolgång, eftersom frånvaron ofta är fyra till fem dagar lång. Det här påverkar barnens och de ungas inläring och aktivitet på lektionerna, eftersom de inte har lärt sig samma saker som klasskompisarna. Ibland kan mensens även leda till straff eller avhopp från skolan.

Den här scenen utspelar sig hemma före skoldagen.

Barnet: Mamma, mamma, kom hit! (Ropar)

Mamman: Vad är det nu, gör dig klar för skolan!

Barnet: Mamma, jag började blöda!

Mamman: Låt oss se! Jaha, du fick mens. I dag får du stanna hemma, du kan inte gå till skolan så där!

Barnet: Mamma! Vi har prov! Varför får jag inte?

Mamman: Vill du gå till skolan med smutsig klänning? Vi har inga skydd nu.

Barnet: Kanske ingen märker.

Mamman: Det är klart att de märker och sedan retas de med dig! Ett är säkert, du stannar hemma!